

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Aliud. Emblemata LXII.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

Aliud.

EMBLEMA LXII.

VESPERE quæ tantum volitat, quæ lumine lusca est,
 Quæ cum alas gestet, cætera muris habet;
 Ad res diuersas trahitur: mala nomina primum
 Signat, quæ latent, iudiciumq; timent.
 Inde & Philosophos, qui dum cælestia querunt,
 Caligant oculis, falsaq; sola vident.
 Tandem & versutos, cum clam sectentur utrumque,
 Acquirunt neutra qui sibi parte fidem.

COMMENTARI I.

I. **P**ICTURA eadem huc quadrat, quæ superiori Emblemate fuit expressa, nempe Vespertilionis.

II.
 Emblematis
 his arguuntur
 ventura.

CONFLICTUM ex multiplici acceptione vocabuli Vespertilionis, quod ad varias res torquere solent eruditi. Primum, in debitores, qui ne in iudicium pertrahantur,

& æs alienum cogantur exsoluere, ad modum vespertilionum lumen fugiunt, & in medijs noctis tenebris, & per amica sententia Lanæ volitant. Conuertitur etiam in tenebriones quosdam, qui sapientiam eum profiteri se fingunt, à qua sunt alienissimi, simulant enim quod non sunt; nec lectis

ac

ac volucres hæc plurimarum loco membranas in aere motat, muribus non abfimiles: ita hi natura aut rerum: obscurarum arcana rimantur, sed irritis conatu. Denique in versipelles, & subdolos quosdam dicitur, qui nulli factioni se addicunt, sed cum vtraque parte colladunt: qui tamen cum soleant omnibus imponere, omnibus etiam suspecti sunt & iniuri. Sed pro hoc & priori Emblemate perlege ipsius Alciati caput integrum 16. libri 9. Parerg. qui locus egregie tibi ista declarat.

III.
Vespertilio.

VESPERE qua tantum volitat] Vespertilio, volucre, bifforme animal, à vespere nomen trahens, quod vesperi volitet, de quo Plin. c. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alibi tetraſtichon hoc, naturam vespertilionis exprimens:

Vt quadrupes & avis volitat, discurrit, & inter.

Quadrupedes non est, nec numerandus ariet:

Lacte suos nutrit pullos, & non parit ovum: Sunt alæ, dentes, labra, pedesq; duo.

Item ipse de se sic:

Est mihi de sero deductum vespero nomen; Ala mihi caetera est, plumaque mollis abest.

Sola auium pario, soli vbera lacte tumescunt, Aspecta sunt solvidentibus ora mihi.

Vel aliter:

Nec mus proorsus ego, volucris nec gloriore esse.

Sola meo farum nutritio lacte meum.

Aduerte autem illud (Vespere qua tantum volitat) referri ad primum genus hominum, quos attingimus, eorum nempe, qui infames sunt, & iudicium formidant.

Qua lumine lusea est.] Membrum hoc refertur ad caligantes Philosophos. Luscium autem ponit pro luscioso seu luscitioso; siquidem luseus ille est, qui altero oculo captus est: qui etiam monoculus, & cocles dicitur. Martial.

Luscus..

Oculo Philanis semper altero plorat:

Quosnam istud quaris modo? lusea est.

Lusciosi
& Luscitiosi.

Lusciosi vero sunt, qui ad lucernam non vident, & μύωπες vocantur à Græcis. Luscitiosii demum festo sunt, qui parum vident propter vitium oculorum, quique plus vesperi vident quam meridie: quo modo laborasse Tiberium, Dio scribit: & Suetonius eundem etiam noctu in tenebris vidisse refert. Vlpianus vero Luscitiosum

dici putat, ubi homo lumine adhibito nihil videt; cui & Nonius adſtipulatur, & Varro. Plautus Milite:

Mirum est, lolio vilitare te, tã vili tritico. Quid iam? Quia luscitiosus. Verbero, ad poltu quidem.

Cacus, non luscitiosus.

Dicunt enim, quod lolium comedentibus oculi obſcurentur. Vide prouerbium, Lolio vilitant.

Qua cum alas.] Hæc pars ad posteriores respicit, nempe versutos & infidos, qui de se possunt, quod est apud Varron. in Agathon, profiteri:

Quid multa? factus sum vespertilio, neque in muribus planè, neq; in volucribus sũ.

Mala nomina] id est, debitores, qui non sunt soluendo. Nomina, inquit Budæus, pro debitoribus ponuntur, vel pro ſyngraphis pecuniam creditarum. Inde illud prouerbium apud Columellã lib. 1. c. 7. Vel optima nomina nõ appellando fieri mala, scelerator Alphius dixisse verissimè fertur. id est: quamuis locupleties habeas debitores, tamen si diu ipsis iudicium non dictaueris, vsurasq; non petieris; mala tandem fieri, id est, ipsos tandem non soluendo tanto aeri alieno fieri: si sequinam tandem perſecutionem, & nomina ipsa casta factum iri. Hæc Budæus.

Inde & Philosophos] Confer huc Pluratum de placitis Philosophorum, M. Tullium de natura Deorum 2. Aristophanem in veſtibus, Lucianum passim, Iustinum Martyrem aduersus Aristotelis dogmata, & alios sanè multos, qui sapientum veterum caecitatem stilo confoderunt. Vide sis Gratianum, c. hinc etiam, 49. dist. 1.

Caligant oculis] caliginem inducunt, obſcurant. Vnde oculorum caligo.

Falsaq; sola vident] Sic falsus est Cicero 2. de natura Deor. se facilius quid falsum sit, videre, quam verum agnoscere.

Tandem & versutos.] hoc est, ἀνομογενεῖς, qui tanquam bestia generis communis vel epicœni oberrant, desultoria leuitate infames, infidi, veteratores, Vertumno, Proteo, aut Empusa mutabiliores, quos neque vt prehendas, neque vt mittas, scias. Versutos Nonius vocat ad malitiam castidos, vt de Catilina Cicero pro Cælio: Versare suam naturam, & tergere ad tempus, atq; huc & illuc torquere & fluctare. Idem Cicero 3. de nat. Deor. Versutos eos apud Pell.

Io, quorum mēs celeriter versatur. Festus: Versuti dicuntur quorum mēs crebrō, ad malitiam vertitur. Plautus Epidico:

Vorsutior es quā vota singularis.

Ita Iudas: *γυγλυμικ πολυροφώτερος, cardine versatior.*

IV. QVANQVAM vespertilionis nomen ad multa traduci possit, speciatim tamen triplici hominum generi accomodat Alcicius.

1. Primō Vespertiones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi se continent, neq; iu publicum prodire audent: hi quidem lucifuge à Seneca & Apuleio appellari. Vel qui ere alieno grauari noctū tantum prodeunt, ne à creditoribus offendātur, & in ius quoquo modo vocētur, vti indicat Alcicius de rerum signific. Itali de ijs dicunt: *E pipistrello.* Quod ab Æsopi notissima fabella tractum, de vespertillione, margo, & rubo, nauticam societatem contrahentibus. Vide adagium, *Vespertilio.*

2. Deinde cōuertitur id nominis in quosdam rigidos Philosophiæ satellites, qui omnino cæcutiunt, dum ea quæ sunt abstrusa prorsus atq; abdita scrutantur, ac rerum celestium naturam inquireunt, quæ à nobis longè remotæ, neq; oculis intueri, neq; tangi manu, neq; percipi sensibus possunt: & tamen sic de his disputare ausi sunt, vt quæ asseruerunt, probata certaq; videri velint. At profectō longè secus habendum nobis est. Illi enim dum contradicendi prurigine insaniunt, dum etiam quæ falsa sunt proferunt, arctè & accuratè defendunt, aliorumq; argumenta, quanquam vera, refutant audacius, non tantū illis elapsa veritas est, quam se querere simulant, sed ipsam, si quam tandem reperire magno studio potuerunt, vel imminuunt, vel etiam labefactant. *Similes sunt noctua oculis, aiebat Bias, qui sapientia inani dant operam, illius enim oculi noctu quidem vim suam habent, solè orto caligant: eodem modo eorum mens ad res vanas perspiciedas acutissima est ad veri aut luminis obtusa.* hoc est: *οὐκ ἔστι τοῖς ὀμμασι τῆς γλαυκῆς οἱ περὶ τῆς ματαίαν σοφίαν ἠσυχονκότες. καὶ γὰρ ἰκένης αἰὲς νυκτὸς μὲν ἰρῶνται, ἡλίου δὲ λάμψαντος ἀμαυροῦνται ἢ θωαροί, πρὸς δὲ τὴν τῶ ἀληθινῶ φωτὸς κατακλίνουσιν ἰσαμαυροῦνται.* Facit huc Varronis illud Eudæmonibus: Postre-

mō, nemo egrotus quisquam somnit, nec tam infandum quod non aliquis somniat philosophus. Socrates cū esset omnium Philosophorum vel Apollinis oraculo sapientissimus iudicatus, tamē vt ceterorum argueret ignorantiam, dicebat se duntaxat hoc vnum scire, quod nihil sciret. Videbat enim oculatissimus ille veritatis indagator, Philosophiam illam humanā nihil in se habere certi, nihil veri: nec (vt plerique censent) doctrinam ipsam dissimulauit, vt alios reselleret, sed quadam ex parte veritatem nouit: humanam enim sapientiam nullam esse falsus est, adeoque quam Philosophi scientiam profitebantur, quæ tum maxime versabatur in siderum inspectione, contempsit, derisit, abiecit.

3. Postremō nomen hoc traducitur in calidos & versipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis sunt, nec illius, cum vtroq; tamen colludunt, & plerumq; tanta dexteritate res agunt suas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramq; (vbi collibuerit) conuicijs proscindere: cumq; aliud temporis exiget occasio, eandem probabunt, præque altera efferent. Genus hominum certè vt versatile & infidum, sic detestandum maximè & execrandum. Quid enim cum illis agas, qui neq; fidem, neque mentem habent sibi constantem? Non dubium est, quin alios, cum quibus versantur, fallant, cū sese ipsi prius sefellerint. Si enim veritatis essent aliqua tandem parte studiosi, darent operam profectō, vt societatem cum melioribus & sapientibus inirent, ijsq; adhererent, contrarios verò fugerent, & sefidi, non perfunctoriè aut oscitanter, & quasi aliud agerent, aduersarentur. Sed quid lucri, aut præmij deniq; consequuntur? nimirum quod mendaces atq; impostores, quibus non credatur, etiam si vera dixerint: sed & illud adijceitur, quod vtriq; parti suspecti & odiosi apud omnes turpissima infamiae labe asperguntur. Vtrinq; enim proditorum habentur loco, quibusque neutra pars ex animo fauere possit: quo fit, vt qui factionis vtriusque sibi contrariæ conuictores & assectæ voluerint haberi, non rarè ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubie fidei homo, ruptor Albani, Romaniq; sefdecis, cuius alio loco meminimus: vt fuerint in bello Italico Senenses, in quo cū se medios,

grec.

Versipelles

les.

Solomis
lex.

Vesperti-
lionis sym-
bolum.

gerent in neutram partium inclinatos, se
dato tandem bello a diuisis militibus con-
fossi sunt. Vnde festiuè dixit quidam ma-
gni nominis Princeps, Senensibus idem ac-
cidisse, quod ijs solet; qui mediam domus
partem incolunt, vt fumo ab inferioribus,
pulvere autem & strepitu vexentur ab ijs,
qui supernas partes teneant. Sapienter ita-
que à Solone sancitum est, vt qui in ciuili
discordia & populi discessione duas in par-
tes, non vni aut alteri se adiunxisset, sed so-
litaris, neuterque à communi malo ciui-
tatis cessisset, is domo, patria, fortunisque;
omnibus priuaretur, & exul extorrisque; el-
set; quod non instammandæ aut augendæ
discordiæ, sed compescendæ potius, aut e-
tiam extinguendæ gratia decretum est. Idè
Phauorinus Philolophus inter fratres & a-
micos dissidentes faciendum esse censebat,
vt qui essent in medio partis vtriusque; be-
nevoli, si in concordia amittenda parum
auctoritatis quasi amici ambigui habuif-
sent, tum alter in alteram partem discede-
ret, vt hac via concordiam vtriusque; instau-
rarent. Eo consilio Cicero actionibus in
Catilinam, vult in fronte, nedum in animo
inscriptum esse quibuscunque ciuibus, vt
omnes apertè fateantur, quid de bello tam
nefario & periculofo sentiât. Orus Apollo,
Hominem, inquit, imbecillè, *ἢ προπετε-
όμενον*, id est, leuem ac temerarium signi-
ficare volentes, vespertilionem pingunt.
Hæc enim auis cum pennas non habeat, vo-
lat tamen. Huc allusit Politianus in qua-
dam epistola: Dum nec mures planè, nec
aues sumus, vtriusque; tamen nos probare ten-
ramus. Sed ad alia festinandum, si prius

monuero, Hesygium dixisse, vespertilio-
nem impurum hominem, qui que in ambi-
guo ponat ea, quæ fidei sunt, repræsentare:
Vespertilio enim vtrum ales an muscu-
lus sit, ambiguum est, cum ipsemet in fabu-
lis per suadeat gallo se esse murem, cato ve-
rò alitem. Volat quidem non pennis, sed
membranulis innixus, neque pluma, sed pi-
lo, eoque; mucino vestitur. Ita homines ple-
rique volatu qualicumque; præditi, sacrosan-
cto Baptismatis fonte tantum abluti, apud
Catholicos Christum fatentur, Petrum
Ecclesiæ specificè præposuisse apud hære-
ticos impudenter delirant atque præuarican-
tur, apud Iudæos Christum rident, apud
Mahumetanos tam Iudæos quam Christia-
nos incesant. Impurissimum hominum
genus, non modò vespertilionibus perquam
simile, sed cui meritò *ἀπὸ τῆς μαρμαί-
ουθου* nomē inditum sit, abominabile id qui-
dem & omnibus abhorrendum. Pierius
lib. 25. Hieroglyph. Ex hac fece fuit Ece-
bolius Constantinopolitanus Sophista, de
quo Socrates libro 3. Historiæ Ecclesiast.
cap. 13. & Suidas, mentionem faciunt, qui
cum Imperatorum ingenis se accommo-
daret, vehementer Christianum esse pallia-
to fūco simulauerat: sub Iuliano vero Apo-
stata tempore inseruiens truculentus Gen-
tilis apparuit; ac rursus post Iulianum
Christianus esse voluit. Etenim ante por-
tam oratorij se ipsum pronum in terram
proiciens, clamauit: Calcate me, salem in-
spidum. Ad hunc modum leuis & mobi-
lis Ecebolius & ante & post Iulianum fuit.
Sed hi Vertumni cui non iustam moueant
iram? Ergo directò ad Iram.

Ecebolius
Constanti-
nopolita-
nus.

